

**Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin
Tədris Mərkəzi**

**“Nağdsız hesablaşmalar haqqında qanun”
mövzusu üzrə**

TƏLİM MATERİALI

Dinləyicilər	Müsabiqə yolu ilə vergi orqanlarına staj müddətinə işə qəbul edilən əməkdaşlar;
Təhsilalma forması	əyani;
Tədris müddəti	2 saat;
Müəllif	Qarayev İmran Əliyər oğlu, kafedra müdiri.

Tədrisin məqsədi - mövzunun tədrisinin məqsədi dinləyicilərin nağdsız hesablaşmalar haqqında Qanunu ilə yaxından tanış olması, nağdsız hesablaşmalar üzrə vəzifələr və onlardan yayınma üzrə Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş cərimə sanksiyaları ilə biliklərin əldə olunması və praktikada tətbiqi bacarıqlarının aşılmasından ibarətdir.

Plan

- 1. Nağdsiz hesablaşmalar haqqında qanunvericilik**
- 2. Nağdsiz hesablaşmalar haqqında Qanun**
- 3. Qanunun pozulmasına göre məsuliyyət**
- 4. Nəzarət sualları**
- 5. Ədəbiyyat**

1.Nağdsız hesablaşmalar haqqında qanunvericilik.

Nağdsız hesablaşmalar haqqında qanunvericilik aşağıdakı normativ – hüquqi aktlardan ibarətdir:

- Nağdsız hesablaşmalar haqqında Qanun;
- Mülki Məcəllə;
- Vergi Məcəlləsi;
- Digər normativ hequqi aktlar

Nağdsız hesablaşmalar haqqında qanunvericiliyin əsas məqsədi dövriyyədə olan pul kütləsinə nəzarətin, vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi sahəsində şəffavlığın gücləndirilməsi, istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsinin təmin edilməsi məqsədini daşıyır.

Nağdsız hesablaşmaların növləri və formaları haqqında məlumat Mülki Məcəllədə verilmişdir. Mülki Məcəllənin Nağd və nağdsız hesablaşmalar adlanan 971-ci maddəsində Nağd və nağdsız əməliyyatların aparılma sahəsi göstərilmişdir.

Fiziki şəxslərin iştirakı ilə hesablaşmalar onların sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirməsi ilə bağlı deyilsə, məbləğ məhdudlaşdırılmadan nağd pullarla və ya nağdsız qaydada aparıla bilər.

. Nağdsız hesablaşmalar banklar, müvafiq hesabların açıldığı başqa kredit təşkilatları və poçt rabitəsinin milli opera-toru vasitəsilə aparılır, bu şərtlə ki, hesablaşmaların istifadə edilən forması ilə ayrı qayda şərtləşdirilməsin.

Mülki Məcəllənin 972-ci maddəsində nağdsız hesablaşmaların formaları göstərilmişdir:

Nağdsız hesablaşmalar aparılarkən ödəniş tapşırıqları ilə, akkreditiv üzrə hesablaşmalara, inkasso üzrə, çeklərlə, ödəniş kartları ilə, elektron şəkildə hesablaşmalara, habelə qanunla, qanuna uyğun müəyyənləşdirilmiş bank qaydaları ilə və bank praktikasında tətbiq olunan işgüzar dövriyyə adətləri ilə nəzərdə tutulmuş digər formalarda hesablaşmalara yol verilir.

Müqavilə üzrə tərəflərin bu Məcəllənin 972.1-ci maddəsində göstərilmiş hesablaşma formalarından hər hansı birini seçmək və müqavilədə müəyyənləşdirmək hüququ vardır.

2. Nağdsız hesablaşmalar haqqında Qanun.

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 15-ci bəndinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası ərazisində aparılan nağdsız hesablaşmaların hüquqi və iqtisadi əsaslarını müəyyən edir. Qanun 2 fəsil və 5 maddədən ibarətdir.

Ümumi müddəlar adlanan birinci fəsilə qanunun əsas məqsədinin nədən ibarət olması göstərilir. Bu Qanunun məqsədi Azərbaycan Respublikası ərazisində mülki dövriyyənin iştirakçıları arasında aparılan əməliyyatların və hesablaşmaların şəffaflığını, istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsini təmin etmək, nağd pul hesablaşmalarının nağdsız hesablaşmalarla əvəzlənməsini stimullaşdırmaq, bank sisteminin inkişafını sürətləndirməkdir.

Nağdsız hesablaşmaların tənzimlənməsi

Nağdsız hesablaşma dedikdə, aşağıdakılar nəzərdə tutulur:

- bir şəxsin bank hesabından digər şəxsin bank hesabına köçürülməklə (o cümlədən ödəniş alətləri (ödəniş kartları, ödəniş tapşırığı və s.) və ödəniş vasitələri (mobil telefon aparatları, kompüter və digər avadanlıq) ilə həyata keçirilən hesablaşmalar;
- ödəniş terminalları ilə həyata keçirilən hesablaşmalar;
- birbaşa nağd qaydada satıcının bank hesabına köçürülməklə həyata keçirilən hesablaşmalar.

Lakin hər iki tərəf vergi ödəyicisi olan şəxs arasında hesablaşmalar üzrə nağdsız ödəniş yalnız bir şəxsin bank hesabından digər şəxsin bank hesabına köçürülməklə maddəsində müəyyən olunmuş formada həyata keçirilə bilər.

Bu Qanuna əsasən ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatda alınmış vergi ödəyiciləri və vergi tutulan əməliyyatlarının həcmi ardıcıl 12 aylıq dövrün istənilən ayında (aylarında) iki yüz min manatdan artıq olan ticarət və (və ya) ictimai iaşə fəaliyyəti ilə məşğul olan vergi ödəyiciləri tərəfindən təqvim ayı ərzində ümumi məbləği otuz min manatdan, digər vergi ödəyiciləri tərəfindən isə təqvim ayı ərzində ümumi məbləği on beş min manatdan artıq olan hesablaşmalar üzrə ödənişlər yalnız nağdsız qaydada həyata keçirilməlidir.

Aşağıdakı hesablaşmalar yalnız nağdsız qaydada həyata keçirilir:

- vergilərin, gömrük rüsumları və yığımlarının, qanunla müəyyən edilmiş inzibati cərimələrin, maliyyə sanksiyalarının və faizlərin, lizinq əməliyyatları üzrə borcların ödənilməsi və kreditlərin verilməsi;
- "Sığorta fəaliyyəti haqqında" və "İcbari sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilmiş ödənişlər;

- dövlət orqanlarına, dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərə, büdcə təşkilatlarına və publik hüquqi şəxslərə ödənilən xidmət haqları və digər yığımlar;
- əməliyyatlarının həcmi ardıcıl 12 aylıq dövrün istənilən ayında (aylarında) iki yüz min manatadək olan pərakəndə ticarət, iaşə və xidmət sahəsində fəaliyyət göstərən şəxslər istisna olmaqla, digər şəxslər tərəfindən ödənilən əmək haqları (o cümlədən, işəgötürən tərəfindən ödənilən, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş digər ödənişlər), pensiya, təqaüd, maddi yardım, müavinətlər (o cümlədən, birdəfəlik müavinətlər), kompensasiyalar və təzminatlar;
- stasionar telefon xidmətlərinin və kommunal xərclərin ödənilməsi;
- faizsiz pul vəsaitlərinin (vergi ödəyicisi olmayan şəxslər tərəfindən pul vəsaitlərinin verilməsi halları istisna olmaqla), digər ayırmaların ödənilməsi və qaytarılması;
- dövlət satınalma müqaviləsi üzrə əldə olunan vəsaitin istifadəsi (xərclənməsi);
- təhsil haqlarının ödənilməsi;
- turagentlərə ödəmələr.

Eyni zamanda nəzərə alınmalıdır ki, qanunvericiliyə əsasən vergi ödəyiciləri tərəfindən vergi ödəyicisi olmayan fiziki şəxslərdən aşağıdakı mallar nağd qaydada satın alınabilir:

- kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçılarından kənd təsərrüfatı məhsullarının qəbulu;
- əlvan və qara metal qırıntılarının qəbulu;
- utilizasiya və digər məqsədlər üçün kağız, şüşə və plastik məmulatların qəbulu;
- utilizasiya məqsədləri üçün işlənmiş şünlərin qəbulu.

3 Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Qanunun tələblərinə riayət edilməsinə nəzarət Vergilər Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilir. müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən həyata keçirilir. Vergi məcəlləsində bu qanunvericiliyin pozulmasına görə müvafiq cərimə sanksiyaları nəzərdə tutulmuşdur.

Qanunvericilik pozulmaqla aparılan əməliyyatın ümumi məbləğinə aşağıdakı maliyyə sanksiyaları tətbiq edilir:

- * təqvim ili ərzində belə hala birinci dəfə yol verdikdə aparılan əməliyyatların 10 faizi,
- * təqvim ili ərzində ikinci dəfə yol verdikdə aparılan əməliyyatların 20 faizi,
- * təqvim ili ərzində üç və daha çox dəfə yol verdikdə isə aparılan əməliyyatların 40 faizi miqdarında maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Vergi Məcəlləsinə əsasən Nağdsız hesablaşmalar haqqında qanunvericiliyinin riayət edilməməsinə görə məsuliyyət əməliyyatın növündən asılı olaraq nağd ödənişi edən və qəbul edən şəxslər arasında bölüşdürülür.

Qanunun 3.3-cü maddəsi ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatata alınmış və vergi tutulan əməliyyatlarının həcmi ardıcıl 12 aylıq dövrün istənilən ayında (aylarında) iki yüz min manatdan artıq olan vergi ödəyicilərinə münasibətdə 2017-ci il yanvarın 1-dən, digər vergi ödəyicilərinə münasibətdə isə 2017-ci il aprelin 1-dən qüvvəyə minmişdir.

4. Nəzarət sualları

1. Nagdsız hesablaşmalar haqqında qanunvericilik hansı normativ hüquqi aktlardan ibarətdir?
2. Nagdsız hesablaşmalar haqqında qanunun əsas mahiyyəti nədən ibarətdir?
3. Hansı əməliyyatlar yalnız nağdsız şəkildə həyata keçirilməlidir?
4. Hansı əməliyyatlar nağd şəkildə həyata keçirilə bilər?
5. Nagdsız hesablaşmalar haqqında qanunun tələblərinin pozulmasına görə qanunda hansı maliyyə sanksiyaları nəzərdə?
6. Vergi Məcəlləsində vergi, rüsumların nağd şəkildə ödənilməsinə görə hansı cərimə sanksiyaları mövcuddur?
7. Nağd əməliyyatların aparılmasının maksimal hədləri hansılardır?
8. Nagdsız hesablaşmalar haqqında Qanun hansı ildə qəbul edilmişdir?
9. Nagdsız hesablaşmalar haqqında Qanun hansı idə qüvvəyə minmişdir?
10. Nağd şəkildə aparılan əməliyyatlar üzrə fərqli vergi ödəyicilərinə hansı şərtlər müəyyən edilmişdir?
11. Vergi Məcəlləsində Nagdsız hesablaşmalar haqqında qanunun tələblərinin pozulmasına görə cərimə tərəflərin hansına tətbiq olunur?

5. Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası.
2. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi. Bakı 2019
3. Nagdsız hesablaşmalar haqqında Qanun.
4. Mülki Məcəllə
5. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi